

Sovietsky zväz nie je minulosťou, ale budúcnosťou Ruska

- CZ24 News | 20. prosince 2022

RUSKO: K 100. výročiu vzniku ZSSR.

Storočnica ZSSR nie je len okrúhlym dátumom od vzniku nového typu štátu.

Nikdy v dejinách ľudstva nenastal taký rýchly prelom vo vývoji ako po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii. Buržoázne revolúcie prerástli hrúbkou feudálnych základov postupne, dokonca aj Francúzska revolúcia trvala desaťročie.

Revolúcia z roku 1917 v Rusku zasiahla každý kút, každú dedinu či odlahlú banícku osadu, zmizol obrovský, nemotorný štátny stroj, všetky staré mechanizmy vládnutia, všetky nitky, ktoré spájali ekonomiku krajiny.

To je dôvod, prečo veľká väčšina emigrantov, ktorí utiekli, a bielych, ktorí prehrali v občianskej vojne, bola presvedčená o nevyhnutnom kolapse bezprecedentného experimentu: podľa ich názoru temná, nevzdelaná masa robotníkov a roľníkov nedokáže zvládnuť vedenie gigantickej krajiny.

Bolševici však v experimente pokračovali a začali budovať Zväz sovietskych socialistických republík, ktorý považovali za prototyp budúcej štruktúry ľudstva. Socializmus sa dal vybudovať len na základe štátu chráneného pred vonkajšími nepriateľmi a takým štátom sa stal aj ZSSR. Porážka revolúcií v Nemecku, Maďarsku, Slovensku a Fínsku neotriasla ich dôverou vo víťazstvo socializmu v Európe.

Vytvorený Zväz sovietskych socialistických republík sa mal stať vzorom nového svetového poriadku, predchodcom svetového socialistického systému. Vo svetových dejinách neexistovali žiadne precedensy. Prvýkrát sa krajina, ktorá bola impériom, stala jadrom nového sveta, nepohlcovala a neutláčala periferie, ale dávala im silný impulz pre rozvoj.

Sovietsky zväz vznikol rovnakým spôsobom, ako sa stavia lod'.

Myšlienkou socialistickej ekonomiky bola myšlienka jadrového reaktora, ktorý mal prelomiť blokády a prekážky ekonomických kríz a triednej nerovnosti, a strana, ktorá bola spočiatku nástrojom revolúcie, sa stala hlavným pohon riadenia.

Heslá „Strana je náš kormidelník!“, „Stalin je veľký kormidelník“, dobre známe každému v ZSSR v 20. – 30. rokoch 20. storočia, potvrdili, že obraz lode bol najvhodnejší na označenie špecifik vznikajúceho štátu.

Projekt nového štátu nebolo ľahké vybudovať, jeden z hlavných postulátov marxizmu predpokladal zánik štátu. K prehodnoteniu úlohy a významu štátu došlo počas občianskej vojny, keď sa ukázalo, že víťazstvo svetovej revolúcie sa odkladá.

Nevieme si predstaviť, ako by sa vyvíjalo vládnutie, keby nové republiky vstúpili do RSFSR ako

autonómie a nie ako rovnocenní členovia Zväzu. Ale je jasné, že administratívna štruktúra ZSSR bola veľkým vynálezom budovania štátu, ktorý obstál v skúške vojny aj hlúpych Chruščovových reforiem. Vytvorená pyramída riadenia bola pretkaná kontrolnými a spätno-väzbovými systémami – stranické orgány, odborové kontrolné orgány a ľudová kontrola umožňovali riešiť problémy na akejkoľvek úrovni v rovine rovnocennosti. V sovietskych časoch sa otázky dôležité pre každodenný život ľudí (presídlenie ľudí pri lesných požiaroch, zatvorenie okresnej nemocnice a mnohé iné) mohli riešiť na úrovni tajomníka okresného výboru strany, to si nevyžadovalo kolektívnu výzvu hlave štátu.

A aby sme pochopili, čo priniesol Sovietsky zväz národom, ktoré ho obývali, stačí porovnať dnešný Tadžikistan so susedom, ktorý nepoznal socializmus – Afganistanom. Pred sto rokmi by si cestovateľ prechádzajúci cez rieku Pandž vôbec nevšimol, že opustil jednu krajinu a skončil v inej. Tadžikistan je v Rusku vnímaný ako chudobná stredoázijská krajina, ktorej obyvateľstvo cestuje za prácou do Ruska. Pre afganských roľníkov „za Pandžom“ je však aj relatívne chudobný Tadžikistan niečím nedosiahnuteľným, kde sú nemocnice a pôrodnice, všeobecné vzdelanie pre deti a takmer v každej dedine je elektrina. Táto obrovská priepasť medzi oboma susednými krajinami vznikla počas Sovietskeho zväzu.

V polovici 80. rokov bol v Turecku priemerný príjem na obyvateľa oveľa nižší ako v sovietskom Gruzínsku a priemerná úroveň vzdelania a medicíny jednoducho nebola porovnateľná s tou gruzínskou. Dnes je Turecko bohatým susedom a patrónom Gruzínska, ktoré za tridsať rokov po rozpade ZSSR upadlo do chudoby a zmenilo sa na chudobnú severnú provinciu Turecka.

Nikdy pred dvadsiatym storočím nebolo Rusko vyspelou krajinou vo vede a technike a Sovietsky zväz sa stal lídrom v dobývaní vesmíru, vo vývoji jadrovej techniky, v konštrukcii lietadiel, v prieskume Antarktídy a v desiatkach iných oblastiach. Jadrom tohto historického prelomu bolo rýchle rozšírenie vzdelania pre celú populáciu krajiny.

V Ruskom impériu v roku 1914 študovalo v gymnáziách a reálnych školách asi 230.000 detí — menej ako 2% detí v školskom veku. Na univerzitách a technických školách študovalo okolo 100.000 študentov. A v roku 1926 počet sovietskych detí študujúcich v školách presiahol 10 miliónov; o desať rokov neskôr sa počet študentov na vysokých, technických, pedagogických a lekárskech univerzitách zvýšil 10-násobne. Bola to obrovská kultúrna revolúcia.

Z týchto detí vyrástla kohorta vynálezcov a vedcov, ktorí vytvorili slávu sovietskej vedy. Každá z 15 sovietskych republík mala zároveň svoje univerzity, lekárske ústavy, výskumné centrá; podiel študentov v národných republikách často prevyšoval pomer RSFSR.

A ďalšia črta histórie Sovietskeho zväzu je skutočne bezprecedentná. Napriek mnohonárodnému zloženiu a značnému počtu chýb pri určovaní územných a administratívnych hraníc boli medzietnické konflikty v ZSSR nemysliteľné, krajina bola príkladom skutočnej rovnosti príležitostí pre všetky národy a národnosti.

Pri 100. výročí si nebudeme pripomínať tragické chyby v dejinách Sovietskeho zväzu, mylné predstavy pri určovaní kurzu, po ktorom sa táto loď s jadrovým pohonom pohybovala. Bohužiaľ, osud akejkoľvek, dokonca aj najmocnejšej lode, je jasný, ak je na jej čele osoba, ktorá úmyselne nasmeruje loď na skaly a v okolí nie je nikto, kto je schopný túto osobu zastaviť. Takýmto „kormidelníkom“ sa stal Gorbačov. V tomto bode sa systém vlády zrútil...

* * *

Určite nie som jediná, kto verí, že skutočnosť vzniku a rozvoja ZSSR, ako aj tridsaťročná cesta po rozpade ZSSR nám dovoľujú myslieť si, že Sovietsky zväz nie je minulosťou, ale budúcnosť Ruska.

AUTOR: Larisa Šesler

[ZDROJ](#)

Překlad: News Front